ماموٚستا مەلا ناسیح ئەو کەسایەتیەی سەربەرزانە سەری نایەوە

شاخەوان شۆرش

2001.10.21

ماموٚستا مەلا ناسیح, کەسایەتی خۆڕاگر و دێرینی خەباتی کوردایەتی, کادیر و بەرپرسێکی هوشیاری شۆڕشی ئەیلول, هەروەها یەکێ لە ئەندامانی کۆمەڵی دامەزرێنەری بزوتنەوەی سۆسیالیستی دیموکراتی کوردستان کە دواتر پلەی ئەندامی سەرکردایەتی و مەکتەبی سیاسی پێسپێردرا, لەرۆژی 2001/9/8 دا دڵی لەلێدان کەوت و گەیشتە ریزی سەروەران.

ماموٚستا یەکێ لەو کەسە کوردپەروەرانەی شاری هەولێرە, کەهەر لەپەنجاکانەوە لەگەڵ گەلێ خەباتگێڕی تری وەك سەید مەجید, ساڵح شێرە, حەسەن مستەفا, حەمەسوورو زۆریتر دەستی بە کوردایەتی کردووە, ملی هەورازەڕێی سەخت و درێژخایەنی خەباتی ناوە. ئەو تێکۆشەرانە کە لەراستیدا پێشەنگی خەباتی کوردایەتین لەشاری هەولێر, ئەوانە خوێندگەیەکی گەورەو دەوڵەمەندی پڕ لەئەزموونیشیان بۆ هەموو نەوەکانی دوای خۆیان دروستکرد. ئەوەی ماموٚستا لەگەلێ لەدڵسۆزانی خەباتی ڕابردووی جیادەکاتەوە, نەوەستانیەتی لەخەبات, کۆڵنەدان و دانەبڕانیەتی لەکاروانی شۆڕشی رزگاری کوردستان, بەتایبەتی دوای رووخانی سەرکردایەتی پارتی و چۆڵکردنی گۆڕەپانی خەبات لەئازاری 1975 دا.

لە بەهاری 1998 دا بەمەبەستی زانیاری کۆکردنەوە لەسەر ژیانی خەباتی ڕامیاری باوکم, هەروەها زانیاری کۆکردنەوە لەسەر چۆنیەتی سەرهەڵدانی بیرۆکەی بزوتنەوەو خەباتی بزوتنەوەی سۆسیالیست کەپاشان لەقۆناغەکانی دواتردا بووبە حیزبی سۆسیالیست, سەردانێکی خوالێخۆشبوو ماموٚستا مەلا ناسیحم لە شاری لەندەندا کرد. کەچوومە لای بینیم تەندروستی باش نەبوو و گرفتی هەناسەدانی هەبوو, بۆیە ئامێرێکی گەورەیان بۆ یارمەتیدانی لەهەناسەداندا بۆ تەرخانکردبوو. من بەم بارودۆخەی ماموٚستا زۆر پەرێشان بووم, لەراستیدا بۆ من ئاسان نەبوو بەمەبەستی سازکردنی چاوپێکەوتنێك لەگەڵیدا داوا لەماموٚستا بکەم, چونکە باری تەندروستی ئەو گونجاو نەبوو. هەرچۆنیبێ دوای ماوەیەکی زۆر دانیشتن و بەرێکردنی مێوانان, مەبەستی سەردانەکەمم بەماموٚستا راگەیاند. ماموٚستا زۆر دڵسۆزانە, سادەو پاك, هەمان ئەو سادەو پاکیەی کە لەتێکۆشەرانی دێرینی ئەوم بینی (ئەمە لەکاتی چاوپێکەوتن لەگەڵیاندا), بەخۆشحاڵیەوە ئامادەیی خۆی دەربڕی.

ئەوسا چاوپێکەوتنم لەگەڵ گەلێ لەخەباتگێڕانی دێرینی شاری هەولێردا کرد, هەموو ئەوانەی کەتوانیم چاوپێکەوتنیان لەگەڵدا بکەم, وەك ماموٚستا جۆرە پاکیەکی تایبەت, خۆشەویستیەکی کوردانەی بێهاوتا, روخسارێکی پڕ لەئەزموون و زامدار بەئازارەکانی مێژووی خەباتی کوردایەتی, بەئاکار, بە تریسکەی چاوی وریایان, بە گفتی رەوان و بزەیەکی وەستایانەی سەر لێویانەوە دەبینرا.

ئێستا تێدەگەم لەبەرچی گفتوو گۆو دوانی ئەو کەڵە کوردانە ئەوەندە بەتاموچێژ بوو. من زمانی کوردیم پێ لەهەموو زمانێ شیرینترە, بەڵام قەت نەمدەزانی هێندە شیرینە! پەشێو جوانی بۆچووە کە پێیوایە: ئەو تێکۆشەرە دێرینانە "کەستەکە زێڕن" لە گەنجینەی کوردایەتیدا!

ئەوەبوو لەگەڵ مامۆستا لەسەر چاوپێکەوتنەکە رێککەوتم و بڕیارماندا کەوا رۆژی دواتر چاوپێکەوتنەکە سازبکەین.
لەبەرئەوەی چاوپێکەوتنەکە زیاترو بەشێوەیەکی سەرەکی دەربارەی سەرهەڵدانی بیرۆکەی بزوتنەوەو مێژووی سۆسیالیست بوو, بۆیە گێڕانەوەکانی مامۆستای نەمر زیاتر لەبارەی حەفتاکان و دواتر بوو.
(هیوام وایە دەقی ئەم چاوپێکەوتنە لەداهاتوویەکی نزیکدا بڵاوبکەمەوە)

ئەم جوڵانەوە رزگاریخوازیەی خەڵکی کوردستان کە بەشۆڕشی ئەیلول ناوی رۆیشتووە, لە ساڵی 1974 دا, دوای سەرنەکەوتنی گفتوگۆی چارساڵەی نێوان پارتی و بەغدا, پێی نایە قۆناغێکی ترو جەنگێکی چەکداریی خوێناوی, کەبەداخەوە ئەم قۆناغە دوا قۆناغی خەباتێکی 14 ساڵەی خوێناوی پڕ لەهەورازو نشێو, داستان و کارەسات هەروەها شەونخونی و ئازارێکی زۆربوو.
ئەم قۆناغە چەکداریە گەلێ هەڵوێست, مۆرك و دیاردەی ناو شۆڕش و پارتی زەقتر و ئاشکراتر خستەڕوو. ئەو دیاردانە هەندێکیان بەتووندی لەلایەن گەلێ کادیرو خەڵکی هوشیاری ناو پارتییەوە رەخنەیان لێدەگیرا. بەشی زۆری ئەو رەخنانە ئاراستەی بەتایبەتی سەرکردایەتی پارتی دەکران.
مامۆستا مەلا ناسیح یەکێ بوو لەوانەی بە چاوی رەخنەوە سەیری گەلێ لەو دیاردانەیان کردووە. بۆنمونە: رۆڵی پاراستن و راپۆرت نووسین لەسەر خەڵك, زاڵبوونی لایەنی سەربازیو کەسانی بەرپرسی خێڵەکی, کارو کردەوەی ناڕەوا بەرامبەر بە خەڵکی ئاسایی و پێشمەرگە هتد.. بەڵام ئەوەی زۆر زیاتر رەخنەی لێگیراوە, جۆری پەیوەندی پارتی بەرژێمی شاهەنشاهی ئێرانەوە بووە. هاتنی ژمارەیەکی زۆرو راستەوخۆی چەکوتەقەمەنی سوك و قورس هەروەها پێداویستیترو خواردەمەنی لەلایەن رژێمی ئێرانەوە کەدەستتێکەڵاوکردنێکی راستەوخۆی رژێمی ئێران لەشۆڕشی ئەیلولدا بوو, هەڵوێستێکی رەخنەگرانەی لای گەلێ کەس دروستکردووە.
لەم بارەیەوە بەهەشتی مامۆستا مەلا ناسیح دەگێڕێتەوە: " ڕۆژێکیان لەئازادی لەبارەگای سەیدا ساڵح یوسفی دانیشتبووین, گوێمان لەگروهۆڕی زیل و توڕومبێلیتری سەربازی کەبەرەوخوار دەبوونەوە بوو, ئێمە بۆ بینینی ڕووداوەکە چووینە دەرەوە. دیمان خەڵکێکی زۆری ئاسایی کۆببوونەوەو چەپڵەیان لەخۆشی هاتنی ئەو ئۆتۆمۆبیلە سەربازیانەی ئێران لێدەدا, پێیانوابوو ئیتر تازە زۆرنابا شۆڕش سەردەکەوێ و کورد رزگار دەبێت! ئێمە بەم رووداوە تووشی گەلێ پرسیار بووین. ئەوەبوو چووینە ژوورەوە, دانیشتین و ڕووی پرسیارمان لەسەیدا ساڵح یوسفی کرد, پرسیمان: سەیدا تۆ بیرورات چییەو ئەمە چۆن دەبینی؟ سەیدا هەناسەیێکی قووڵی هەڵکێشاو گوتی: شۆڕشێ مە پیچ بوو! "
ئەوە بوو ساڵێکی بەسەردا تێنەپەڕی, شای ئێران لەگەڵ رژێمی بەغدا بەهاوکاری هەندێ وڵاتیتر, لەرێککەوتی 1975/3/6 دا رێککەوتننامەی جەزائیری شومیان مۆرکرد. شای ئێران توانی لەم

ڕێککەوتنەدا, شۆڕشی کورد بۆ مەبەستی خۆی بەکاربێنێت و کۆمەڵێ دەستکەوتی ناسیونالیستانە بۆ خۆی بەدەستبێنێ. ئەم ڕێککەوتنەی بووەهۆی کۆڵدانی سەرکردایەتی پارتیو هەرەسهێنانی شۆڕشی ئەیلول.
مامۆستا وەك گەلێ کادیری ترو خەڵکی هوشیاری ناو پارتی, هەڵوێستی بەرامبەر بڕیارەکەی بارزانی و سەرکردایەتی پارتی وەرگرتووە, ئەو بڕیارەی بووەهۆی پەرشوبڵاوکردنی شۆڕشی چەکداریی ئەیلول.
مامۆستا بەهاوکاری شۆڕشگێڕانی وەك عەلی عەسکەری, عەلی هەژار, دکتۆر خالیدو زۆریتر هەوڵی زۆریانداوە شۆڕشی ئەیلول لەم هەرەس و کارەساتە ڕزگاربکەن. بەڵام لەلایەن سەرکردایەتی بارزانییەوە بەرپەرچی ئەو هەوڵانە دراوەتەوەو دەرگایان بەڕوودا داخراوە.
بۆنمونە مامۆستای بەهەشتی دەگێڕێتەوە: " لەکۆبوونەوەیەکدا کەباس لەچۆنییەتی ئەو بڕیارەی بارزانی دەکرا, ڕەخنەی زۆر لەبڕیارەکە گیرا. ئێمە پێمانوابوو کەبڕیاری لەم شێوەیە دەبێ کۆنفرانس یا کۆنگرە بیدات, سەرۆکی پارت بۆی نییە بەتەنیا بڕیاربدا. دیارە لەکۆبوونەوەکەدا ئیدریس بارزانیش بەشداربوو. ئیدریس بارزانی هاتە ناو باسەکەو گوتی: کاکە ئەوە ئێوە باسی چی دەکەن, مانگا مرد و دۆ بڕا! "
دوای ئەوەی هەرەسی شۆڕش بووە ڕاستیەکی ڕاشکاو, مامۆستا لەگەڵ کادیرانی هاوبیریدا, دەستیانکرد بەکۆبوونەوەو جموجۆڵی ئەوەی "چی بکەن". ئەو کۆبوونەوانە زۆربەی لەشاری نەغەدەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەکرێن. ئەنجامی کۆبوونەوەکان ئەوەدەبێ کەوا بگەڕێنەوە خوارووی کوردستانی بندەستی عێراق, لەوێ ڕێکخراوێکی ڕامیاری دروستبکەن و بکەونەوە کوردایەتی کردن.
مامۆستا هەروەك بەڵێنی بەهاوبیرانی دابوو, لەدوای گەڕانەوەیدا بەگەرمی دەکەوێتەوە جموجۆڵو بینینی کەسانیتر بەتایبەتی: ساڵح یوسفی, عەلی هەژار, دکتۆر خالید سەعید, ڕەسول مامەند, عەلی عەسکەری, سەعدی گچکە, تایەر عەلی والی, کاردۆ گەلاڵی و زۆریتر.
زۆرنابا ئەوانە لەسەرەتای ساڵی 1976 دا ڕێکخراوی بزوتنەوەی سۆسیالیستی دیموکراتی کوردستان دادەمەزرێنن و ڕادەگەیەنن.
مامۆستا مەلا ناسیح بەوچەی دلسۆزی و لەخۆبردووییەوە دەکەوپتە جموجۆص و خەباتی نهپنی. ئەوەبوو لە هاوینی هەمان ساصدا, بزوتنەوە هەندپ لە کادیرانی چپشکەوتووی خۆی ناردە شاخ و خەباتی ڤەکداری یاگەیاندرا. ساصی دواتر مامۆستا شوپنی خەباتی دەگوازپتەوە و دەڤپتە ڤیا.
مامۆستا وەکو سەرکردەیەك بە درپژایی ژیانی خەباتی ئاشکرای لە شاخدا, بەئەرکی کوردانەی خۆی هەصساوە و هەمیشە کوردایەتی لای ئەو لە سەرووی هەموو کارپکیتردا بووە. مامۆستا کوردایەتی چپ لە چارت بەرزتر بووە, بۆیەش هەمیشە هەوصیداوە چارتەکەی لە چپناوی بەرژەوەندی گشتی نەتەوەی کورددا کاربکات.
ئەو هەمیشە بەرژەوەندی گشتی لا گرنگ بووە, بەهیف جۆرپ و لە هیف بارودۆخپکدا نەکەوتووەتە ژپرکاریگەری یپڤکەی ئایدۆلۆژیانەی چەیگیر و داسەچینەرانە. گەر دەرکەوتنی ئەو دیاردەیەی لەناو چارتەکەیدا بینیبپ, هەوصی ڤارەسەرکردنی داوە, هەوصیداوە جیاوازی بیروڕا نەبپتە هۆی سەرگەردانی و هەنگاوی ڤەوت لە ناو چارتەکەیدا. بۆنمونە لە کاتی بەستنی کۆنگرەی یەکەمی

سۆسیالیست که تیایدا مشتومیی ىاست و ڤەچ تارمایی بەسەر کۆنگرەکەدا کیشاوە, مامۆستا بیلایەنانە لەم ململانپیەی ىوانیووە و هەوصیداوە ئەو دوو باصە یا بۆڤوونە جیایە لەیەکتر نزیك بکاتەوە و زمانی لەیەکترگەیشتن لەنپوانیاندا دروست بکات. مامۆستای نەمر لەم بارەیەوە دەگپیپتەوە " ئەو ململانپی ىاست و ڤەچەی ناو کۆنگرە شتپکی زۆرخراچ بوو تووشمان ببوو. هەندپ ناوی ڤەچیان لپنرابوو, هەندپ ىاست, بە هەندپکی وەکو ئپمەشیان دەگوت موعتەدیل. ئەمە کارپکی خراچ بوو. ئپمە هەوصماندا ئەمە ڤارەسەربکەین و نەبپتە کپشە."

مامۆستا بەو باوەىەوە درپژەی بە خەباتی خۆیدا و بەردەوام بوو, بیىوای بە یەکگرتوویی هەبوو, هەوصی بۆ یەکگرتوویی ىیزەکانی چارتەکەی دەدا.

کاتی ىاچەىینەکەی ئازاری ساصی 1991 که بووە هۆی ىزگارکردنی بەشپکی زۆری خوارووی کوردستان, مامۆستا توانی لەژپر کەشپکی ئازاددا جارپکی تر بە دانیشتوانی شارەکەی شاد ببپتەوە.

مامۆستا مەلا ناسیح وەك سەرکردەیەکی دصسۆز بۆ چارتەکەی, خۆیاگربوو بەرامبەر هەموو ئەو تەنگوڤەصەمانەی تووشی سۆسیالیست هات دوای ىاچەىینەکەی 1991. کاتپ سەرکردایەتی سۆسیالیست بۆ گوشاری هەردوو چارتی دەسەڵاتداری یەکپتی و چارتی ڤۆکیدادا, که لە کۆتایی و ئەنجامدا بووە هۆی هەصوەشانەوەی حیزبی سۆسیالیستی کوردستان, مامۆستا وەك گەلپ خەصکی تر, توانی هەصوپست وەرگرپ و وەك تپکۆشەرپکی کورد مل بۆ هەنگاوی ڤەوت و تاووتوپ نەکراو نەدا. ئەو چپیوانەبوو ئەم هەنگاوە لە بەرژەوەندی کورددایە, ئەو ملی کەڤنەکرد بۆ دەسەڵات و خۆدەرچەىاندن, بۆ چارە و خۆدەوصەمەندکردن, نەشیویست بڤپتەوە ژپرباصی بیرکردنەوەی کلاسیکیانەی چارتی و یەکپتی. لەىاستیدا هەصوەشاندنەوەی سۆسیالیست بەدەستی سەرکردایەتی ئەوسای سۆسیالیست, کارەسات و زامپکی گەورە بوو بۆ مامۆستا و هەموو ئەوانەی بەو چارتەوە ماندووببوون, خەباتیان لەىیزەکانیداکردبوو, خوپنیان تیایدا ىشتبوو و لانەیەکی گونجاوی خەباتی کوردایەتیەکەیان بوو. مامۆستا دەیزانی سۆسیالیست لەگەلپ لایەنەوە وەك یەکپتی و چارتی نییە و خاوەنی تایبەتمەندی خۆیەتی, ئەو تایبەتمەندیەی که بە خەبات و خوپن دروستکرابوو, هەر ئەو تایبەتمەندیانەش بوون ببوونە هۆی ئەوەی خەصکپکی زۆری ىۆصەکانی کورد لە خۆی کۆبکاتەوە و ببپتە لانەیەکی گونجاو بۆیان و کوردایەتی خۆیان لەىیزەکانیدا بکەن. مامۆستا بیىوای بە چپویست هەبوونی چارتپکی وەك سۆسیالیست هەبوو لە خوارووی کوردستان, چپیوابوو سۆسیالیست دەتوانپ ببپتە هۆی یا کاریگەرانە بەشداربپ لە دروستکردنی سەنگاپپکی گونجاو لە نپوان هەردوو چارتەکەی تر, واتە یەکپتی و چارتی. بەمجۆرە ىپگاگرتن بە شەىی ناوخۆ و سەقامگیری ئاشتی لە ناوڤەکەدا. مامۆستا هەموو کات بەتووندی دژی شەىی براکوژی و کوردکوشتن بووە, بە دەردپکی کوشندەی خەباتی نەتەوەی کوردی زانیوە. ئەم تپگەیشتن و بیىوا بەهپزە بوو وایکرد که مامۆستا نە بڤپتە ناو چارتی نە یەکپتی, بەصکو وەکو کەسایەتیەکی دیاری کوردچەروەر شوپنی گرانبەهای خۆی بچارپزپ.

مامۆستا لەلایەن حیزبی سۆسیالیستی دیموکراتی کوردستانەوە, که لە ساصی 1993 دا دروستکرایەوە, شوپنی ئەندامی فەخری مەکتەبی سیاسی چپدەسچپردرپ.

مامۆستای نەمر وەکو کەسایەتیەکی ناسراو و خاوەن ئەزموونپکی زۆری کوردایەتی, چەیوەندی باشی هەبووە لەگەص زۆر لە چارت و ىپکخراوە کوردستانیەکان, چشتگیری کردوون لە هەنگاوی گونجاو و خەباتیاندا, ىەخنەشی گرتووە لە هەر هەنگاوپکی ڤەوت کە زیانی بۆ کورد هەبووبپ, جا ئەو هەنگاوە لەلایەن هەر چارت و ىپکخراوپکەوە نرابپت. ڤونکە مامۆستا هەموو کات و تا دوا ساتەکانی ژیانیشی بیوای بە کوردایەتی هەبوو نەك چارتایەتی. هەربۆیەش مامۆستا هی هەموو کورد بوو و بەکۆڤەکەی زیان لەهەموو نەتەوەی کورد کەوت.

هەزاران سڵاو لە گیانی چاکی مامۆستای کوردایەتی, سەرکردەی نەمر و چایەبەرز مامۆستا مەلا ناسیح.

ئەم چارڤە چەخشانە چپشکەشە بە بەهەشتی مامۆستا مەلا ناسیح:

دەبنوو مامۆستا, بنوو
بەکۆڤەکەت, هەوارەکەی سەیدا ئاوەدان بکەوە
دەبیۆ لەگەص کاك تایەر و قادر شۆىش
لەگەص کاك خالید و کاردۆ و ئەوانیتر
لەژپر تاوصی سەروەریدا, بادەی سەربەرزی بنۆشە..
دەبیۆ مامۆستا, ئەوان دەمپ بوو ڤاوەىپت بوون
دەبیۆ هەواصی کوردستانیان بۆ بەرە...
هەموو هەواصەکانیان وەکو خۆی, بپکەم و زیاد چپبگەیەنە!؟
هەواصی دابەشکردنی کوردستان ....
چیۆسەی کاروانکوژەی ئاشتی ....
دەستلەملانپی داگیرکەران ....
هەموو هەواصەکانیان وەکو خۆی, درشت و وورد چپبگەیەنە!؟
دەبنوو مامۆستا بنوو,
زۆر ماندوو بوویت, زۆرت غەم خوارد!
دەبنوو مامۆستا بنوو, هەسانەوە ىەوای خۆتە...